

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу
Кафедра зовнішньоекономічної діяльності

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

на тему: **КОНЦЕПЦІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА РЕГІОНАЛЬНІ
СУПЕРЕЧНОСТІ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ У
СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ**

Виконала: здобувач першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти групи 4МЕВ
спеціальності 292 «Міжнародні економічні
відносини»
освітньо-професійної програми «Міжнародний
бізнес»

Піголь К.В.

(прізвище та ініціали)

Керівник : Фомішина В.М.

(прізвище та ініціали)

Хмельницький 2024 року

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота першого (бакалаврського) рівня вищої освіти на тему «Концепція сталого розвитку та регіональні суперечності еколого-економічних процесів у світовій економіці» містить 71 сторінку, 6 таблиць, 9 рисунків. Перелік посилань нараховує 90 найменувань джерел.

Метою дослідження є: дослідження концепції сталого розвитку як основи формування і реалізації екологічної політики на державному і регіональному рівнях та нівелювання регіональних суперечностей.

Об'єктом дослідження є: концепція сталого розвитку.

Предметом дослідження є: теоретико-методичні та практичні аспекти регіональних еколого-економічних процесів у світовій економіці на засадах сталого розвитку.

У роботі для досягнення поставленої мети було використано такі **методи дослідження**: прогнозування еколого-економічного розвитку (у тому числі на світовому ринку), теоретичні (аналіз, систематизація, узагальнення), табличний, графічний. Було застосовано статистичні методи дослідження числових даних: вертикальний (структура показників) та горизонтальний (динаміка показників) аналіз.

Висновки та рекомендації роботи можуть знайти конкретну реалізацію при формуванні концепції сталого розвитку для забезпечення еколого-економічного зростання регіонів.

Можливими напрямками продовження досліджень можуть бути розвиток екосистеми для стимулювання розвитку регіонів України.

Ключові слова: гармонізація, довкілля, екологічна безпека, сталий розвиток, індикатори сталого розвитку, стійкість, економічне зростання, принципи розвитку, економічна система, конкурентоспроможний економічний розвиток, постіндустріальна модель, індекс стійкого розвитку, раціональне природокористування.

ABSTRACT

The qualification work of the first (bachelor) level of higher education on the topic «The concept of sustainable development and regional contradictions of environmental and economic processes in the world economy» contains 71 pages, 6 tables, 9 figures. The list of references includes 90 names.

The aim of the project is to study the concept of sustainable development as a basis for the formation and implementation of environmental policy at the state and regional levels and the leveling of regional contradictions.

The research object is: the concept of sustainable development.

The subject of the study theoretical, methodological and practical aspects of regional ecological and economic processes in the world economy on the basis of sustainable development.

The project used the following **methods**: forecasting of ecological and economic development (including on the world market), theoretical (analysis, classification, generalization), spreadsheet, graphic. Statistical methods of numerical data was used: vertical (structure indicators) and horizontal (dynamic performance) analysis.

Conclusions and recommendations of work can be concretely implemented in the formation of the concept of sustainable development to ensure the ecological and economic growth of regions.

The possible areas of further research can be the development of an ecosystem to stimulate the development of Ukraine's regions.

Keywords: harmonization, environment, ecological safety, sustainable development, indicators of sustainable development, sustainability, economic growth, principles of development, economic system, competitive economic development, post-industrial model, sustainable development index, rational nature management.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА РЕГІОНАЛЬНІ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОЦЕСИ У СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ	10
1.1. Наукові підходи до економічного поняття «сталий розвиток»	10
1.2. Еволюція поглядів на сталий еколого-економічний розвиток	19
1.3. Концепція сталого розвитку як основа формування державної екологічної політики на державному та регіональному рівнях	28
Висновки до розділу 1	38
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СУПЕРЕЧНОСТЕЙ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ У СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ ТА ЇХ ВРАХУВАННЯ ПРИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	41
2.1. Дослідження екологізації міжнародних відносин у контексті сталого розвитку та породжуваних цим протиріч	41
2.2. Аналіз сучасного стану розвитку концепції сталого розвитку в Україні	50
2.3. Формування екологічних механізмів стратегічного управління стійким розвитком українських регіонів	58
Висновки до розділу 2	67
ВИСНОВКИ	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	72

ВСТУП

Актуальність теми. На сучасному етапі спостерігається особливе загострення екологічних проблем, яке призводить до негативних тенденцій у соціально-економічному розвитку країн світу. Це виявляється перш за все у погіршенні здоров'я націй, зменшенні тривалості життя при народженні, значному соціальному розшаруванні у суспільствах внаслідок нерівних можливостей доступу до ресурсів. Наслідком цього є порушення балансу «природа-економіка-соціум», тобто загальносвітової концепції сталого розвитку. Однією із головних причин є порушення балансу у екосистемах та виникнення загроз для екологічної безпеки.

Забезпечення сталого розвитку є одним з ключових питань сучасного розвитку всіх країн світу та особливо актуалізується для України з огляду на її економічні, соціальні та екологічні проблеми. Прагнучи досягти сталого економічного розвитку, використовують різні концепції, підходи для розробки стратегій розвитку. Однак, заходи, які вживаються світовою спільнотою для її вирішення, не є досить ефективними, а ресурси, які виділяються для цього - недостатні. У результаті потрібно змінити саму парадигму сталого розвитку яка не відповідає сучасним реаліям.

Інноваційний світ потребує інноваційних підходів до розуміння сталого розвитку. Сталість - це здатність системи при відхиленнях від зрівноваженого стану чи від чітко окресленої траєкторії руху повертатися до такого зрівноваженого чи близького до нього стану або знову набувати втрачений вектор руху. Якщо система нестійка, то вона при зовнішніх збуреннях неспроможна повернутися у зрівноважений стан або її рух вирізнятиметься значною амплітудою коливань чи відхиленнями від початкової траєкторії. Потрібне формування нової парадигми сталого розвитку, що враховує минулий досвід та відповідає сучасним реаліям.

Питання щодо сталого розвитку досліджували провідні науковці, серед яких М.З. Згуровський, Б.М. Данилишин, М.І. Долішній, Мельник Л.Г.,

Руденко Л.Г. та інші. На світовому рівні дослідженням екологічної складової сталого розвитку займаються міжнародні інституції: Міжнародна рада з науки (ICSU), Світовий центр даних геоінформатики та сталого розвитку (WDC), а також Римський клуб, Міжнародний інститут прикладного системного аналізу, Міжнародна федерація глобальних проблем.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження концепції сталого розвитку як основи формування і реалізації екологічної політики на державному і регіональному рівнях та нівелювання регіональних суперечностей.

Із мети дослідження випливають такі **завдання**:

- визначити наукові підходи до економічного поняття «сталий розвиток»;
- дослідити еволюцію поглядів на сталий еколого-економічний розвиток;
- охарактеризувати концепцію сталого розвитку як основа формування державної екологічної політики на державному та регіональному рівнях;
- дослідити екологізацію міжнародних відносин у контексті сталого розвитку та породжуваних цим протиріч;
- проаналізувати сучасний стан розвитку концепції сталого розвитку в Україні;
- охарактеризувати екологічний механізми формування стратегічного управління стійким розвитком українських регіонів.

Об'єктом дослідження даної роботи є концепція сталого розвитку.

Предмет дослідження – теоретико-методичні та практичні аспекти регіональних еколого-економічних процесів у світовій економіці на засадах сталого розвитку.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети й виконання завдань у роботі використано низку загальнонаукових і спеціальних методів, а саме: методи індукції та дедукції – для розгляду понять «сталий розвиток» та «еколого-економічні процеси»; спостереження й узагальнення – для

визначення ролі сталого розвитку в регіональних протиріччях; статистичний та графічний методи – для аналізу тенденцій розвитку екологізації, причинно-наслідковий метод і метод експертної оцінки; методи системно-структурного аналізу.

Практична значущість. Висновки та рекомендації роботи можуть знайти конкретну реалізацію при формуванні концепції сталого розвитку для забезпечення еколого-економічного зростання регіонів.

Апробація результатів роботи. Основні практичні результати дослідження доповідались на: XIX Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих вчених, аспірантів та студентів «Професійне становлення молоді в умовах інтеграційного розвитку України» із тезами: «Аналіз сучасного стану розвитку концепції сталого розвитку в Україні».

Робота складається зі вступу, 4 розділів, висновків; містить 71 сторінку тексту, 9 рисунків, 6 таблиць. Список джерел налічує 90 найменувань джерел.